

06.07.2010

13. 07. 2010

INRIKESMINISTERIET

Sisäasiainministeriö

Viite Lausuntopyyntö SM024:00/2009

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ

Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osasto on 27.5.2010 päivätyllä kirjeellään (SM24:00/2009) pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laki kotoutumisen edistämisestä. Lausuntoa pyydettiin 24.6.2010 mennessä, mutta ministeriö on saanut pyynnöstä lausuntoaikaa lausunnon antamiselle 9.7.2010 saakka.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämisestä, jäljempänä kotoutumislaki. Lain soveltamisalaa laajennettaisiin koskemaan kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia ja sillä tuettaisiin ja edistettäisiin kotoutumista sekä maahanmuuttajan osallisuutta yhteiskunnassa. Samalla lainsäädäntöä selkiytetään säätämällä kotoutumisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta eri laeissa. Pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden kuntaan osoittamista ja kunnalle valtion varoista maksettavia korvauksia koskevat säännökset sisältyisivät kotoutumislakiin.

Esityksen 8 lukuun sisältyy maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen ja siihen liittyvän alkuvaiheen ohjauksen uudistamista koskeva kokeilu (nk. Osallisena suomessa -hanke), jonka tavoitteena on maahanmuuttajien kotouttamisen tehostaminen uusien kotouttamisen toimintamalleja toteuttamalla sekä valtion ja kuntien yhteistyötä kehittämällä. Hankkeessa kehitetään maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjausta ja kotoutumiskoulutusta. Kehittämistyön painopisteinä ovat kotoutumiskoulutuksen sisällöt ja toteuttamistavat, maahanmuuttajien oppimisen seurannan arviointi sekä koulutuksen vaikuttavuusarvioinnin kehittäminen. Kokeilu on määräaikainen ja sitä koskeva laki on voimassa 2011-2013 välisen ajan.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Ministeriö pitää hallituksen esitystä kokonaisuudessaan kannatettavana sekä siihen sisältyviä tavoitteita maahanmuuttajien yhteiskuntaan integroimisesta oikeina. Maahanmuuttajien kotoutumiseen ja yhteiskuntaan integroitumiseen tarvitaan esityksen mukaista, läpäisyperiaatteella tapahtuvaa eri hallinnonalojen taholta ja hallinnon eri tasoilla tapahtuvaa ohjausta ja suunnitelmallista toimintaa. Kotoutumislain avulla voidaan parantaa maahanmuuttajien sopeutumista uuteen ympäristöön, kielitaidon lisäämistä, koulutuksen lisäämistä, työmarkkinoille sijoittumista sekä ehkäistä syrjäytymistä. Suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumisessa auttaa, että maahan muuttajille annetaan tietoa heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan yhteiskunnassa ja työelämässä sekä tietoa palvelujärjestelmistä.

Lakiesitys on kuitenkin vielä monilta osin keskeneräinen ja edellyttäisi jatkovalmistelua. Esityksestä on tällä hetkellä vaikea hahmottaa ensinnäkin sitä, miten kuntien järjestämisvastuulle kuuluvat tehtävät muuttuvat nykytilaan verrattuna ja miten niistä aiheutuvat kustannukset on tarkoitus korvata kunnille. Esitykseen sisältyvät kuvaukset kustannusten korvausperusteista ovat muutoinkin vaikeaselkoisia ja voivat aiheuttaa väärinkäsityksiä.

Esityksessä kuntatason tehtävät näyttäisivät laajentuvan nykyisestä ainakin kunnissa tehtävien kotoutumissuunnitelmien määrän lisääntymisen kautta. Soveltamisalan laajentaminen edellyttäisi myös, että kunnat järjestäisivät entistä useammalle maahanmuuttajaväestöön kuuluvalla kotoutumista koskevaa neuvonta- ja ohjauspalveluita. Esitykseen sisältyy myös kokeiluun osallistuvia kuntia koskevia uusia velvoitteita, minkä lisäksi lain soveltamisen edellytyksenä olevan kotikuntavaatimuksen poistaminen voi vaikuttaa kunnan palveluvelvoitteeseen ja lisätä sitä kautta kuntien kustannuksia. Perustuslain 121 §:n 4 momentin nojalla kuntaa koskevasta uudesta järjestämisvastuusta tai sen laajentamisesta tulee säätää lailla. Samassa yhteydessä on huolehdittava siitä, että kunnalla on myös tosiasialliset edellytykset suoriutua tehtävistään (PeVM 25/1994, PeVL 18/2001).

Ministeriön näkemyksen mukaan maahanmuuttajien asiointiin tarvittava henkilöstömäärä ei ole ratkaistavissa henkilöstöresurssien uudelleenkohdentamisella. Sisäasiainministeriö on esityksessään itsekkin arvioinut, että maahanmuuttajien palvelujen järjestämiseen tarvitaan muuhun väestöön verrattuna noin 1,5 -kertainen henkilöstöresursointi.

Ministeriö pitää esitykseen sisältyvää muutos- ja vaikutusarviointia lain soveltamisalan laajennuksen ja kotoutustoimien tehostamistavoitteen vuoksi riittämättömänä ja esittää, että esityksen yleisperusteluja ja pykäläkohtaisia perusteluja täsmennetään näiltä osin nyt esitetystä. Esityksen yleisperusteluista olisi käytävä selvästi ilmi nykyinen korvauskäytäntö eli se, mitä kunnille nykyisin korvataan ja miten. Lisäksi perusteluista tulisi näkyä, miksi kunnille korvataan valtion varoista vain osa lain mukaisista kustannuksista, vaikka kuntien järjestämisvastuulla olevat tehtävät edellyttäisivät laajemman korvausmenettelyn käyttöä. Edelleen perusteluissa tulisi kertoa, millä osin kunnan palveluja esitetään muutettavaksi nykyisestä, millaiset taloudelliset ja henkilöstövaikutukset niillä arvioidaan olevan ja miten ne korvataan kunnille. Myös pykäläkohtaisia perusteluja olisi täsmennettävä ja selkiytettävä tältä osin.

Esityksen tarkoituksena on tehostaa maahanmuuttajan kotoutumista jo alkuvaiheessa siten, että maahanmuuttajat pääsääntöisesti ohjautuisivat alkukartoituksen avulla mahdollisimman pikaisesti tasoaan vastaavaan kielikoulutukseen tai muuhun kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin. Maahanmuuttaja saisi viimeistään kotikunta- ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä perustietoa, minkä lisäksi maahanmuuttaja saisi pian maahantulon jälkeen mahdollisuuden yksilölliseen neuvontaan, ohjaukseen ja alkukartoitukseen ja pääsisi sitä kautta kotoutumissuunnitelman ja siinä määriteltävien toimenpiteiden piiriin. Pyrkimyksenä on siirtää toimenpiteiden painopistettä kotoutumissuunnitelman alkuvaiheeseen ja näin nopeuttaa maahanmuuttajan työllistymistä tai koulutukseen hakeutumista. Ministeriön näkemyksen mukaan uutena toimenpiteenä ehdotettava alkukartoituksen järjestäminen on sinänsä kannatettava tapa kartoittaa

keskitetysti ensi vaiheessa maahanmuuttajien kotoutumistarpeet. Kotoutumisen tehostuminen kuitenkin edellyttää, että eri kotoutumistoimenpiteiden välinen aika jää lyhyeksi ja kunkin toimenpiteen kesto säädetään riittävän tarkkarajaisesti. Nyt esitettävät aikarajat alkukartoituksen järjestämiselle ja kotoutumissuunnitelman laatimiselle eivät näyttäisi lyhentävän maahanmuuttajan odotusaikaa nykyisestä. Aikarajat ovat muutoinkin epäselvät ja niitä tulisi tarkentaa. Esimerkiksi kotoutumissuunnitelman kesto koskevaa 12 §:ää olisi täsmennettävä päättymishetken osalta. Aikarajojen alkamis- ja päättymishetket ovat merkityksellisiä myös kotoutumistukena maksettavien työmarkkinatuen ja toimeentulotuen maksamisen kannalta.

Alkukartoitusta koskevilta osin esityksessä näyttäisi vielä olevan ratkaisematta se, mitä tapahtuu, jos on erimielisyyttä siitä, tuleeko maahanmuuttajalle tehdä kotoutumissuunnitelma vai ei. Ministeriö pitää maahanmuuttajan oikeusturvan kannalta tärkeänä, että maahanmuuttajalla on mahdollisuus valittaa kielteisestä päätöksestä. Tämän vuoksi ministeriö esittää harkittavaksi, tulisiko lakia tarkistaa tältä osin uudelleen.

Kotoutumislain 8 lukuun sisältyvän kokeilun tarkoitus kokeilla ja luoda uusia asiakaslähtöisiä koulutussisältöjä ja järjestämistapoja on kannatettava ja tärkeä tavoite etenkin niiden maahanmuuttajien kohdalla, jotka ovat vaarassa jäädä suomalaisen yhteiskunnan ja työelämän ulkopuolelle. Kokeiluun osallistuu myös perheellisiä maahanmuuttajia, joiden koulutukseen osallistumista kannustetaan sosiaalisin tukimuodoin. Esityksen mukaan vuosille 2011-2013 ajoittuvan kehittämistyön aikana kokeillaan, seurataan ja arvioidaan maahanmuuttajille tarjottavia uusia koulutuskokonaisuuksia, niiden hankkimista ja järjestämistä sekä koulutukseen ohjaamista. Ministeriön näkemyksen mukaan vastaavat seurantatoimenpiteet tulisi kohdistaa myös niihin toimiin, joilla on tarkoitus kannustaa 2-polulla olevien erityistä tukea tarvitsevien maahanmuuttajien kouluttautumista. Nyt ehdotettava kokeilu merkitsisi kokeilukunnissa uudenlaista etuuteen kohdistuvaa järjestelyä, minkä lisäksi sen vaikutus päivähoidon tulisi selvittää. Ministeriö arvioi, että sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntemuksella voisi olla käyttöä tässä yhteydessä.

Esityksen yksityiskohtaisempien ehdotusten osalta sosiaali- ja terveysministeriö lausuu erityisesti lain soveltamisalan, kotoutumistukena maksettavien työmarkkinatuen ja toimeentulotuen, lastensuojelua, määräaikaaisena kokeiluna esitetyn kotihoidontuen ja päivähoidon samanaikaista mahdollistamista, sekä vanhuksia ja vammaisia koskevien ehdotusten osalta seuraavaa.

Soveltamisala

Ehdotuksen 2 §:n mukaan lakia sovellettaisiin kaikkiin henkilöihin, joilla olisi voimassaoleva oleskelulupa tai joiden oleskelu olisi rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelulupakortti ulkomaalaislain mukaisesti. Koska lain soveltaminen ei nykyisen lain 3 §:n tavoin enää edellyttäisi kotikuntavaatimusta, olisi esityksessä syytä täsmentää se taho tai kunta, joka viimesijassa vastaa palvelujen ja etuuksien myöntämisestä. Esityksen perustelut jättävät tällä hetkellä epäselväksi kysymyksen siitä, mistä kunnasta maahanmuuttaja on oikeutettu hakemaan palveluita. Lakia voi myös lukea niin, että maahanmuuttajalla on oikeus hakea palveluja sopivaksi katsomastaan kunnasta.

Työmarkkinatuki

Esityksen mukaan kotoutumistukea maksettaisiin maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman ajalta kuten nykyisinkin. Ehdotuksen 19 §:n mukaan oikeus kotoutumistukeen työmarkkinatukena määräytyy työttömyysturvalain mukaisesti. Työttömyysturvalain 7 luvun 2 §:n mukaan maahanmuuttajalla on oikeus työmarkkinatukeen kotoutumistukena maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemistä seuraavan kolmen vuoden aikana. Ehdotuksen 19 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan maahanmuuttajalle voitaisiin maksaa työmarkkinatukea jo ennen kotoutumissuunnitelman laatimista. Tämä ei toteudu, ellei mainittua työttömyysturvalain säännöstä muuteta.

Työttömyysturvalain 10 luvun 1 §:ssä on määritelty työllistymistä edistävät palvelut. Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan työllistymistä edistävillä palveluilla tarkoitetaan maahanmuuttajan kotouttamistoimenpidettä, jonka työ- ja elinkeinotoimisto on maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 10 §:n 3 momentin nojalla rinnastanut edellä 1 tai 3 kohdassa tarkoitettuun palveluun. Jos rinnastamisesta luovutaan, pitää määritelmää muuttaa, jotta kotouttamistoimenpiteitä pidettäisiin työllistymistä edistävinä palveluina. Työllistämistä edistävien palvelujen käsitettä on käytetty työttömyysturvalaissa useassa yhteydessä. Siksi kotouttamistoimenpiteet, jotka vastaavat aiempia rinnastettuja toimenpiteitä, tulisi määritellä työllistymistä edistäviksi palveluiksi.

Esityksessä ehdotetaan kotouttamistuki säilytettäväksi ja säädettäväksi omaehtoisen opiskelun tukemisesta kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa. Toimeenpanon kannalta selkeämpi vaihtoehto olisi se, että työmarkkinatuki maksettaisiin maahanmuuttajalle työmarkkinatukena myös kotoutumissuunnitelman ajalta ja että kotouttamiseen liittyvästä omaehtoisesta opiskelusta säädettäisiin julkisesta työvoimapolusta annetussa laissa (1295/2002).

Toimeentulotuki

Esityksen 19 §:n mukaan kotoutumistukea myönnettäisiin toimeentulotukena nykyiseen tapaan silloin, kun maahanmuuttaja ei voisi saada kotoutumistukea työmarkkinatukena ja on toimeentulotuen tarpeessa. Toimeentulotukea voitaisiin myös myöntää kotoutumistukena maksettavan työmarkkinatuen täydennyksenä, jos asiakas on tuen tarpeessa. Kun lain soveltamisella ja soveltamisalaa koskevassa laajennuksella on vaikutusta muidenkin kuin pakolaisena tai turvapaikan hakijana Suomeen tulevien maahanmuuttajien saamaan tukeen, tulisi lain perusteluissa todeta selkeästi, miten näiden muiden maahanmuuttajien toimeentulotuen maksuperusteet on järjestetty ja missä määrin kuntien maksama toimeentulotuki korvataan kunnille silloin, kun kyse on muusta kuin pakolaisesta tai turvapaikanhakijasta.

Lastensuojelu

Hallituksen esityksen tavoite kotouttamista koskevan sääntelyn selkiyttämisestä säätämällä kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta eri laeissa, ei lasten

osalta toteudu. Valmistelun kuluessa kahden lain yhteensovittamiseen liittyviä ongelmia ei ole riittävästi pohdittu. Lasten edun mukaista ei ole luoda kahta erillistä järjestelmää.

Hallituksen esitys on säädösteknisesti täysin keskeneräinen. Lapsia koskevat säännökset on kirjoitettu siten, että niiden sisältöä on vaikea ymmärtää ja sen mukaisesti mahdollonta soveltaa käytäntöön. Luonnoksen perusteella säädösvalmisteluun varattu aika ei yksinkertaisesti ole ollut riittävä. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että lapsia koskevia asioita varten tulisi perustaa oma työryhmä ja heitä koskevia asioita tulisi käsitellä kokonaisuutena.

Luonnokseen ei sisälly ehdotusta nuorten jälkihuollon järjestämisvelvollisuudesta, mitä voidaan pitää vakavana puutteena nuorten yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta. Nyt jälkihuolto tai sen mukaiset palvelut järjestetään toisissa kunnissa hyvin ja toisissa tukea ei järjestetä käytännössä lainkaan. Jälkihuollon osalta yksin ilman huoltajaa maahan tulleet lapset tulisi rinnastaa lastensuojelun piirissä oleviin lapsiin ja heidän jälkihuoltonsa tulisi korvata kunnille 21 ikävuoteen asti.

Ehdotuksesta ei myöskään käy ilmi, mikä taho päättää siitä, missä esim. yksin maahan tullut lapsi tai nuori asuu. Edunvalvojan kelpoisuusehtojen määrittelemättömyys on yksi voimassa olevan lainsäädännön keskeisiä epäkohtia.

Kotoutumislakiesityksen 4 §:n, 15 §:n ja 32 §:n jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin.

4 §

Luonnoksen 4 §:n 1 momentin mukaan lapsen etua arvioitaessa on otettava huomioon, mitä lastensuojelulaissa säädetään. Lastensuojelulaissa on yli 90 pykälää, eikä luonnoksen perusteluosiosta löydy tukea sille, miten lapsen etu tulisi lakiluonnoksen mukaan huomioida. Lastensuojelulaissa lapsen edun toteuttaminen konkretisoituu lastensuojelutoimenpiteiden kautta. Koska ehdotettu laki ei sisällä varsinaisia lastensuojelutoimenpiteitä, jää avoimeksi, mitä säännöksellä tarkoitetaan. Säännös tulisi sen vuoksi poistaa tai muotoilla sen 1 momentti uudestaan esimerkiksi siten, että lapsen etua arvioitaessa noudatetaan niitä periaatteita, jotka ilmenevät lastensuojelulaista ja lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta annetusta laista. Lisäksi säännöksen 2 momentissa tarkoitettussa lapsen kuulemisessa tulisi antaa merkitystä myös lapsen kasvu- ja kehitykselle.

Pykälän 2 momentin perusteluissa viitataan lastensuojelulain perusteluihin, mutta toisin kuin lastensuojelulaissa kuuleminen ulotettaisiin myös alle 12-vuotiaisiin lapsiin. Perustelutekstistä ei käy ilmi, viitataanko kuulemisen osalta hallintolain mukaiseen kuulemiseen. Säädöstekstissä käytetty ilmaisu viittaisi kuitenkin siihen, että tästä on kysymys.

15 §

Ehdotuksen mukaan alaikäiselle tulisi tehdä kotoutumissuunnitelma tarvittaessa. Perusteluissa esitetään kuitenkin tiettyjä ryhmiä kuten yksin tulleet nuoret, joille tulisi aina tehdä suunnitelma. Perusteluissa on myös lueteltu asioita, joita suunnitelmaan tulisi liittää. Esimerkkinä mainitaan myös lastensuojeluasiat. Jos lapsi on lastensuojelun asiakas, lienee erillisen kotoutumissuunnitelman tekeminen kuitenkin turhaa. Ehdotuksesta ei myöskään käy ilmi, kuka suunnitelman käytännössä tekisi. Suunnitelmilla on ollut tähän asti vain vähäinen merkitys, eikä ole oletettavaa, että niille tulisi vahvempi merkitys kuin aiemmin, mikäli käytännön toteutusta ei ole kunnolla pohdittu. Jos suunnitelma pitää tehdä vain tarvittaessa ja tekijätaho sekä sisältö ovat määrittelmättä, ei säännöksen tarkoitus toteudu. Säännöstä voisi tarkentaa ainakin niin, että kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman aina, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Myös suhde perheen kotoutumissuunnitelmaan jää epäselväksi. Jos perheelle tehdään oma kotoutumissuunnitelma, missä tilanteissa myös lapsille tulisi tehdä omansa? Säännöksestä ei myöskään käy selville, kuka avustaisi lasta suunnitelman laatimisvaiheessa.

32 §

Perustelujen mukaan maahanmuuttajien perheryhmäkotiin tulisi soveltaa lastensuojelulain 59 §:ä, mutta tämä ei käy ilmi ehdotuksen pykäläluonnoksesta.

Kotihoidontuki ja päivähoito

Esitykseen sisältyy ehdotus vaikeasti työllistyvien maahanmuuttajien koulutuksen kehittämisestä. Painopisteinä ovat koulutuksen sisältö ja toteuttamistavat, oppimisen seurannan arviointi ja vaikuttavuusarvioinnin kehittäminen. Kokeilu on määräaikainen ja laki olisi tältä osin voimassa 2011-2013 välisen ajan. Osana kokeilua esitetään, että kunnan järjestämään opetukseen osallistuva maahanmuuttaja säilyttäisi oikeuden kotihoidon tukeen lapsen päivähoidosta huolimatta. Tarkoituksena on tukea lastensa kanssa kotiin jääneiden maahanmuuttajanaisten ja -miesten kotouttamista ja kielten oppimista riippumatta heidän perheasemasta sekä samalla tukea lapsen osallistumista suunnitelmalliseen varhaiskasvatukseen.

Ministeriö pitää perheellisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen osallistumista ja siihen kannustamista eri keinoin kannatettavana asiana. Lapsen vanhempien, erityisesti naisten, kielenoppiminen ja yhteiskunnan tuntemuksen lisääminen on tärkeää ja avainasemassa myös lapsen kielenkehityksen ja osalliseksi kasvamisen kannalta. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että maahanmuuttajaa kannustetaan eri tavoin osallistumaan kotoutumiskoulutukseen. Nyt ehdotettava tukimuoto kotoutuskoulutukseen osallistuvalla vanhemmalla on kuitenkin ongelmallinen, sillä kotihoidon tuki on tarkoitettu lapsen hoitamiseksi muualla kuin kunnallisessa päivähoidossa. Ministeriö korostaa, että maahanmuuttajat ovat oikeutettuja päivähoitopalveluihin siinä missä muutkin kunnan asukkaat. Kyse ei siten ole niinkään päivähoitojärjestelmään liittyvästä kysymyksestä, vaan siitä, millä tavoin maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta

on tarkoituksenmukaisinta tukea. Nyt ehdotetun kotihoidontuen sijaan valmistelussa olisikin tullut selvittää niitä toimintamalleja, joilla kotona olevan maahanmuuttajan osallisuutta voidaan tukea ilman, että henkilölle aiheutuu siitä taloudellisen aseman heikkenemistä. Kotihoidontuen ja päivähoidon yhteensovittamista tuleekin, mikäli kokeilu toteutetaan esitetyin tavoin, tarkkaan seurata ja arvioida tästä näkökulmasta katsottuna.

68 §

Ehdotuksen mukaan lastaan kotona hoitavan maahanmuuttajan osalta kokeilussa voidaan poiketa lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:stä ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 1 §:stä siten, että kunnan järjestämään opetukseen osallistuva maahanmuuttaja säilyttää oikeuden kotihoidon tukeen lapsen päivähoidosta huolimatta. Edellytyksenä poikkeamiselle olisi, että vanhempi osallistuu lapsen päivähoidon aikana kotoutuskoulutukseen. Lapsen päivähoidon päivähoitomaksu määräytyisi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetun lain (734/1992) 7 a §:n nojalla.

Mikäli maahanmuuttajavanhempien koulutusta tuettaisiin säilyttämällä oikeus kotihoidontukeen opiskelun aikana lapsen päivähoidosta huolimatta, edellyttää se maahanmuuttajia koskevaa erityissääntelyä. Erityissääntely ja sen toteuttaminen kotoutumislaisissa lisää väistämättä kuntatason tehtäviä muun lainsäädännön nojalla tapahtuvan toimeenpanon ohella. On tärkeää jo esityksen valmisteluvaiheessa tuoda esiin ne perusteet, joilla nykyjärjestelmästä poikkeaminen yhden ryhmän eduksi on perusteltavissa niin, että se täyttää muun ohella perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaiset vaatimukset positiiviselle erityiskohtelulle ja ottaa samalla huomioon perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaiset sosiaaliset oikeudet. Vastaavanlainen käytäntö on kunnissa nykyisin tilanteessa, jossa lapsi saa päivähoitopaikan lastensuojelullisten syiden perusteella. Tällöin vanhemman oikeus kotihoidontukeen säilyy lapsen päivähoitopaikasta huolimatta.

Ministeriön näkemyksen mukaan maahanmuuttajan lapselle järjestetyn päivähoidon maksun tulisi määräytyä yhdenmukaisesti muiden lapsiperheiden kanssa noudattaen, mitä päivähoitomaksusta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetussa laissa (734/1992, asiakasmaksulaki). Tämän vuoksi viittaus lain 7 a §:ään on riittämätön ja sen sijaan esityksessä tulisi viitata lakiin kokonaisuudessaan.

Ministeriö toistaa vielä valmistelun aikana esittämänsä siitä, että määräaikaisena kokeiluna järjestettävän koulutuksen tukena hyödynnettäisiin myös avoimia varhaiskasvatuspalveluja, esimerkiksi kerhotoimintaa tai muuta vastaavaa toimintaa, nykyistä paremmin maahanmuuttajataustaisten lasten varhaiskasvatuksessa. Tämän lisäksi myös vanhempia rohkaistaisiin osallistumaan laajemmin avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin yhdessä lastensa kanssa. Neuvolatoiminta, päivähoito ja perhekeskustointi ovat keskeisiä tukimuotoja, joiden avulla voidaan varhain auttaa perheen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan, joten avoimeen varhaiskasvatustoimintaan osallistuminen voisi hyvin olla osa koko perheen kotoutumisprosessia.

Kokeiluna toteutettavan lakiesityksen 8 luvun jatkovalmistelusta riippumatta kunnille tulee korvata täysimääräisesti kokeilun aikaisista velvoitteista aiheutuvat kustannukset. Näin on myös 47 §:n perusteluissa todettu. Pykälässä säädetään kuitenkin vain alkukartoituksesta aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta. Pykälää ja perusteluja tuleekin tältä osin selkiyttää ja yhdenmukaistaa.

Vanhukset ja vammaiset

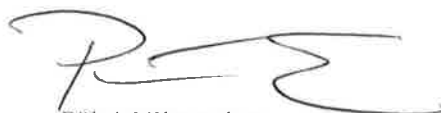
Lakiesityksessä tulisi näkyä paremmin iäkkäiden ihmisten näkökulma. Tällä hetkellä kotoutumislakia koskevassa esityksessä sitä ei näy, vaikka iäkkäillä henkilöillä on omat, lapsien, nuorten tai työikäisen väestön tarpeista poikkeavat tarpeensa. Ikääntyvien tai vammaisten maahanmuuttajien erityistarpeet tulisi ottaa huomioon poikkihallinnollisissa toimenpiteissä ja ne tulisi sisällyttää strategioihin, jotka kytkeytyvät esimerkiksi kuntastrategiaan ja talousarvioon.

9 §

Alkukartoitus. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin maahanmuuttajalle tehtävästä alkukartoituksesta yksilöllisten kotouttamispalvelujen tarjoamiselle. Alkukartoituksessa päätettäisiin myös siitä, onko maahanmuuttajalla tarvetta kotoutumissuunnitelman laatimiseen. Kotoutumissuunnitelman tarvetta arvioitaessa tulisi kiinnittää erityisesti huomiota siihen, tarvitseeko maahanmuuttaja erityisiä toimenpiteitä kotoutumisensa tueksi. Erityisten toimenpiteiden tarpeessa olevat maahanmuuttajat määriteltäisiin 3 §:n 6 kohdassa. Suunnitelmia tulisi laatia ensisijaisesti sellaisille maahanmuuttajille, jotka tarvitsevat tehostettuja kotouttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toimintakyvyn, iän, perhetilanteen, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun vastaavanlaisen syyn perusteella. Kotouttamissuunnitelman tulisikin olla osa henkilön hoito- ja palvelusuunnitelmaa, kuntoutussuunnitelmaa tai muuta vastaavankaltaista suunnitelmaa. Suunnitelmat on koordinoitava, jotta todellinen yhteistyö eri toimijoiden välillä toteutuu.

Lopuksi sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että lain jatkovalmistelussa paneudutaan vielä seuraavien säännösten perustelujen täydentämiseen ja täsmentämiseen: lain 5 §:n 4 momentti siltä osin, kuin viranomaisen saa jättää aineiston tulkitsematta tai kääntämättä; 6 § siinä käytettyjen käsitteiden ”peruspalvelut ja erityispalvelut” osalta, sillä sosiaalihuoltoa koskevassa lainsäädännössä ei vastaavanlaisia käsitteitä ole; 10 §:n 4 momentti siltä osin, kuin tietojen siirtämiseen oikeuttavia perusteita verrataan perustulain 10 §:n 1 momentissa säädettyyn yksityiselämän suojaan.

Kansliapäällikön sijainen
osastopäällikkö, ylijohtaja

Päivi Sillanaukee

Ylitarkastaja

Helena Kantola

TIEDOKSI

Peruspalveluministeri Paula Risikko
Valtiosihteeri Vesa Rantahalvari
Ministerin erityisavustaja Anna Manner-Raappana
Vakuutusosasto
Sosiaali- ja terveysosasto
Talousosasto
Työsuojeluosasto

